

ÚTMUTATÓ

ÖT LÉPÉS A GYERMEK LEGFŐBB ÉRDEKÉT SZOLGÁLÓ DÖNTÉS MEGHOZATALÁHOZ

A gyermekekkel vagy fiatal személyekkel hivatásszerűen vagy önkéntesen foglalkozó felnőttek naponta szembesülnek olyan helyzetekkel, amelyekben döntést kell hozniuk. Az ilyen helyzetek elbizonytalaníthatják őket, mert felmerülhet a kétely, hogy vajon helyes döntést hoznak-e.

Melyik iskola a legjobb választás egy autista gyerek vagy fiatal számára? A családból való kiemelés a jó döntés-e egy kisgyereket érintő problémás helyzetben? Hogyan vehető figyelembe egy olyan gyerek vagy fiatal véleménye, akinek a szülei válnak? Hogyan tud megbirkózni a fiatalok kábítószer-fogyasztásával egy olyan szakember, aki egy hátrányos helyzetű régió ifjúsági központjában dolgozik? Ismerősek ezek a dilemmák?

Akkor ez a gyermek legfőbb érdekét szem előtt tartó útmutató a számodra készült!

Ez az anyag iránymutatásul szolgál a különböző elemek és perspektívák mérlegelése során. Ezt az útmutatót használva biztos lehetsz abban, hogy jobban megérted az érintett gyermek vagy fiatal személy szükségleteit és jogait. Azaz: jobb döntéseket fogsz hozni!

TARTALOMJEGYZÉK

1. AZ ÚTMUTATÓ	4
Ki használhatja az útmutatót?.....	5
Mikor használható az útmutató?.....	5
Miért célszerű az útmutató használata?.....	6
2. A GYERMEK LEGFŐBB ÉRDEKE.....	7
Mit jelent a gyermek legfőbb érdeke alapelv?.....	7
Kikre alkalmazható?.....	9
Ki gondoskodik az alapelv érvényesüléséről?.....	9
3. AZ ÚTMUTATÓ HASZNÁLATA.....	10
1. lépés: Az előfeltételek.....	12
2. lépés: Gyermek vagy fiatal személy bevonása.....	18
3. lépés: A felmerülő szituáció és a kérdés.....	27
4. lépés: Elemzés és mérlegelés.....	32
5. lépés: A döntés.....	38

1. AZ ÚTMUTATÓ

Az alábbi útmutató segít abban, hogy olyan minőségi döntést hozz szakmai kérdésekben, ami a gyermek vagy fiatal legfőbb érdekét szolgálja az adott helyzetben.

Az útmutató:

TÁMOGAT, mint szakembert döntéshozatalkor a gyermek vagy fiatal személy legfőbb érdekének mérlegelésében más érintett személy érdekeivel szemben.

KIEMELI annak fontosságát, hogy a gyermeket és fiatal személyeket be kell vonni az őket érintő döntésekbe

ÁLTALÁNOS jellegű, és ezért mindenféle tárgykörre és a legkülönbözőbb munkakörben és szervezetben/intézményben alkalmazható. Az útmutató szükség esetén a tevékenységi körödhöz vagy szervezetedhez igazítható;

GONDOLKODÁSRA ÉS PÁRBESZÉDRE ösztönöz és nem egy ellenőrzőlista.

KI HASZNÁLHATJA AZ ÚTMUTATÓT?

Az útmutató (eredetileg) a különböző munkakörökben tevékenykedő szakemberek számára készült (gyermekvédelem, oktatás, ifjúságsegítés, igazságszolgáltatás), akik gyermeket, fiatal személyeket vagy gyermekek kisebb csoportját érintő döntések meghozatalában vesznek részt.

Az útmutató tehát minden olyan döntésre alkalmazható, amely 18. életévét be nem töltött gyermekeket érint.

MIKOR HASZNÁLHATÓ AZ ÚTMUTATÓ?

A gyermek legfőbb érdekét figyelembe kell venni, amikor gyermekeket vagy fiatal személyeket érintő döntéseket vagy őket érintő intézkedéseket hoz az illető. Mint például az iskola megválasztása, életkörülmények, létesítményekhez (kórházakhoz való) hozzáférés vagy szabadidős tevékenységek. Az útmutatót lehetőleg minden kérdés, helyzet és intézkedés előtt kell alkalmazni. Ennek ellenére a folyamat során továbbra is használhatod az útmutatót annak megállapítására, hogy szükség van-e kiigazításokra. A döntés meghozatalát követően az útmutató lehetőséget ad arra, hogy a használó alaposan kiértékelje a gyermekekkel és a fiatalokkal megtett utat, arra visszatekintsen és arra is, hogy a tapasztalatok alapján hogyan szeretné (más módon) megközelíteni a jövőbeni döntéseket. **Például a munkatársakkal vagy más szakemberekkel folytatott felügyeleti vagy intervíziós ülések során használhatja az úttervet.**

TIPP!

Minél nagyobb figyelmet fordítasz a gondolkodásra és a döntéshozatali folyamat előtti előkészületre, annál nagyobb az esélye, hogy minőségi, a gyermek legfőbb érdekét szolgáló döntést hozol. Ezért mindig legyen elég időd és tered arra, hogy előre elgondolj azon miként szeretnéd végrehajtani a különböző lépéseket.

MIÉRT CÉLSZERŰ AZ ÚTMUTATÓ HASZNÁLATA?

Amikor használod az útmutatót:

- A gyermekek és fiatal személyek jogainak érvényesítésén dolgozol
- elkerülsz az önkényes döntéseket, és inkább olyan döntéseket hozol, amelyek nem kizárólag arra alapoznak, hogy mit gondolsz a legjobbnak a gyermek és fiatal személy számára
- figyelembe veszed a gyermekek és a fiatal személyek életében fontos szerepet játszó sokféle elemet, és ezért gyakran szélesebb rálátásod nyílik a lakókörnyezetére
- közvetlen jelzést kapsz a gyermektől és fiatal személytől és lehetőséged nyílik, hogy visszajelzéseket gyűjtsél a tevékenységedről és az esetleges elképzeléseidről

Ez biztosítja, hogy továbbra is kritikusan szemléld alapvető hozzáállásodat szakemberként.

- a gyermek vagy a fiatal számára fenntartható és stabil élet- és oktatási helyzetet kialakításán gondolkodsz mind ma, mind a jelenben, mind a jövőben

2. A GYERMEK LEGFŐBB ÉRDEKE

Mit jelent a gyermek legfőbb érdeke alapelv?

A Gyermekjogi Egyezmény lerögzíti, hogy a Gyermek legfőbb érdekét elsődleges szempontként kell figyelembe venni a gyermeket és fiatal személyt érintő valamennyi intézkedés során. Tehát a gyermek legfőbb érdeke alapelv egy jog és ezért nem opcionális.

“A szociális védelem köz- és magánintézményei, a bíróságok, a közigazgatási hatóságok és a törvényhozó szervek minden, a gyermeket érintő döntésükben a gyermek mindenképp felett álló érdekét veszik figyelembe elsősorban.” (ENSZ Gyermekjogi egyezmény 3.cikk 1. bekezdés)

A gyermek vagy a fiatal személy legjobb érdekeit szolgáló döntések **különböző kérdésekkel kapcsolatosak lehetnek.**

- Hova fog iskolába járni a gyermek vagy fiatal személy?

Hol fog élni? Otthon a szüleivel vagy egy gyermekotthonban?

Tájékoztassuk-e a gyermeket vagy fiatal személyt a szülei helyzetéről: mennyi információt osszunk meg vele és miről?

- A gyermek és a fiatal legfőbb érdeke az elsődleges szempont és a fiatal személyekkel vagy gyermekekkel való munka során mindig figyelembe kell venni.

Ez azt jelenti, hogy a gyermek vagy fiatal személy **nézőpontjából és életkörülményeiből** indulj ki! Más érdekeket is számításba kell venni, de gyermek vagy fiatal személy helyzete prioritást élvez.

- Az útmutatót használhatod **iránytűként** a mindennapi élethelyzetekre. Az is jó ötlet, ha bizonyos helyzetekben hivatalosan beépíted a munkamódszereibe vagy a szervezeti politikákba.

KIKRE ALKALMAZHATÓ?

A gyermek legfőbb érdeke alapelvet minden 18 év alatti személyre kell alkalmazni.

Lehet az illető

- gyermek vagy fiatal személy(egyén);
- gyermek vagy fiatal személyek csoportja (például: gyermekek ugyanabban a háztartásban, vagy otthonról elköltözött személyek)
- és alkalmazható általánosságban a gyermekekre és/vagy fiatal személyekre

KI GONDOSKODIK AZ ALAPELV ÉRVÉNYESÜLÉSÉRŐL?

A gyermek legfőbb érdeke alapelvet alkalmaznia kell:

- kormányoknak
- igazságügyi vagy közigazgatási szerveknek
- állami szerveknek
- civil társadalmi szervezeteknek
- a magánszektor képviselőinek
- gyermekekkel vagy fiatal személyekkel illetve értük dolgozó szakembereknek

A szülőt és a szülői jogokkal rendelkező személyeket külön nem nevesíti a Gyermekjogi Egyezmény 3 cikkének első bekezdése. Az ENSZ Gyermekjogi Egyezménye rögzíti számos cikkében, hogy a gyermek legfőbb érdeke az elsődleges felelősségük.(Gyermekjogi Egyezmény 9., 18., 20. Cikk)

3. AZ ÚTMUTATÓ HASZNÁLATA

Az útmutató tartalmazza az előfeltételeket és elgondolkodtató kérdéseket a gyermek vagy fiatal személy legfőbb érdekét szolgáló, magas színvonalú döntéshozatali folyamathoz. Az útmutató öt lépésből áll, minden esetben további kérdésekkel, amelyeket minden egyes döntéshozatali folyamat előtt meg kell vizsgálni. Minden lépésen előre meghatározott sorrendben kell végigmenni. A kérdésekre nem mindig lesznek egyértelműek a válaszok, vagy a válaszok idővel változhatnak. Ha visszatérsz egy korábbi lépéshez, akkor újra át kell menned az összes, azt követő lépésen.

AZ ÚTMUTATÓ ELEMEI(LÉPÉSEI)

1. lépés: **Az előfeltételek**
2. lépés: **Gyermek vagy fiatal személy bevonása**
3. lépés: **A felmerülő szituáció és a kérdés**

4. lépés: **Elemzés és mérlegelés**

5. lépés: **A döntés**

AZ ÖT LÉPÉS A GYERMEK LEGFŐBB ÉRDEKÉT SZOLGÁLÓ DÖNTÉS MEGHOZATALÁHOZ

1. LÉPÉS AZ ELŐFELTÉTELEK

VEGYÉL FEL EGY ALAPVETŐEN NYITOTT ÉS RÉSZVÉTELI ATTITŰDÖT

Minden gyermeknek és fiatal személynek joga van a véleménye kinyilvánításához. Ezt a véleményt figyelembe kell venni.

Ezért a gyerekek és fiatal személyek szabadon beszélhetnek, ötleteket gyárthatnak és közreműködhetnek otthon, az iskolában, környezetükben vagy akár a bírósági eljárásokban.

Ehhez egy nyitott és odafigyelő hozzáállásra van szükség, amelyben a gyermekkel vagy fiatal személlyel együtt keresed a megoldást.

TAPASZTALT ÉS HITELES SZEMÉLYEK BIZTOSÍTÁSA

A különböző gyermekek és fiatal személyek igényeinek és tapasztalatainak felméréséhez egy tapasztalt személy perspektívája szükséges. A gyermekekkel vagy fiatal személyekkel való munka során szerzett tapasztalat, illetve a gyermek-, serdülő- és fejlődépszichológiai, valamint az idevágó humán- és társadalomtudományi ismeretek kulcsfontosságúak. A folyamat **hitelességet** is igényel; ahol a **bizalom és a megbízhatóság** elsődleges fontosságúak.

FÓKUSZPONTOK

- Speciális képzés biztosítása azoknak a szakembereknek, akik közvetlenül a gyermekekkel vagy a fiatal személyekkel dolgoznak, vagy a gyermekekkel illetve a fiatal személyekkel kapcsolatos döntéseket hoznak.
- Legyél rugalmas, amikor gyermekekkel és fiatal személyekkel dolgozol. Néhány munkatársad talán járatosabb a kisgyermekekkel való munkában, vagy jobban érzi magát, ha ilyen munkát végez. Ilyen esetekben mindig gondoskodj arról, hogy a csapaton belül legyen lehetőség a kérdés megvitatására és kezelésére.
- Kellő hangsúlyt fektess a nyomon követésre, a visszajelzésre és az értékelésre, hogy a döntéseidre és munkamódszereidre vonatkozó ismereteid javuljanak.

Biztonságos és gyermekbarát környezet biztosítása a gyermek vagy a fiatal személyek számára

A döntéshozatal mindig gyermekbarát és biztonságos környezetben történjen.

Ez azt jelenti, hogy a környezetet és a módszereket a gyermekek és a fiatal személyek képességeihez kell igazítani.

És azt, hogy elegendő teret és időt biztosítasz ahhoz, hogy a gyermek vagy a fiatal személy felkészülhessen, és lehetőséget kapjon valamint **önbizalmat szerezzen véleménye kinyilvánításához.**

A legjobb, ha figyelembe vesszük azt is, hogy a különböző gyermekeknek és fiatal személyeknek másak az igényeik a támogatás és a módszerek vonatkozásában.

A MULTIDISZCIPLINÁRIS EGYÜTTMŰKÖDÉS MEGTEREMTÉSE

Mérlegelned kell, hogy az egyes lehetséges megoldások milyen következményekkel járhatnak a gyermekre vagy a fiatal személyre nézve, figyelembe véve az egyéni jellemzőket és a korábbi tapasztalatokat.

Ehhez az érintett gyermekkel vagy fiatal személlyel való személyes kapcsolat szükséges, de széles rálátással kell rendelkezni a gyermek vagy fiatal személy életkörülményeire is.

Egyetlen személy nem tudja mindig garantálni az előbb említett széles rálátást. Ezért meg kell fontolni, hogyan és mikor lehet multidiszciplináris módon együttműködni, hogy a különböző szempontokat (jogi, pszichológiai, pedagógiai stb.) figyelembe lehessen venni.

Természetesen ez nem mindig lehetséges, és időt, kellő erőfeszítést igényel. A döntések többsége olyan nagy hatással van a gyermek és a **fiatal személy életére, hogy legjobb nem egyedül meghozni azokat.**

A "négy szem elve" alkalmazásával a szakember gondoskodik arról, hogy amikor egy intézkedést végrehajtanak vagy döntést hoznak, egy második személy (a gyermek, a fiatal személy, a szülő vagy a szülői felelősséggel rendelkező személy és/vagy a szakember) részt vegyen a folyamat megfigyelésében.

Ha az útmutatót követed, ez automatikusan végbemegy, mert megfontolás tárgyává teszed, hogy miként vonod be a gyermeket vagy a fiatal személyt a különböző lépésekbe.

ELŐZETESEN FONTOLD MEG AZ INFORMÁCIÓCSERÉT

Biztosítani kell, hogy a gyermek legfőbb érdekét szolgáló intézkedések és döntések meghozatalánál a megfelelő és helyes információcsere multidiszciplináris megközelítéssel és a "négy szem elvének" alkalmazásával végezzék.

Vannak olyan szabályok, amelyek meghatározzák, ki köteles a szakmai titoktartásra vagy a titoktartási kötelezettségre. Egyes információk bizalmasak, és nem oszthatók meg bárkivel bármikor. Meg kell beszélnie a gyermekkel vagy a fiatal személlyel, lehetőleg mindig előzetesen, hogy milyen információkat lehet megvitatni a döntéshozatal során.

ELMÉLKEDÉS

Tedd fel magadnak az alábbi kérdéseket:

- Köt-e engem a szakmai vagy egyéb titoktartási kötelezettség?
- Hogyan tudom megoldani a szakmai vagy egyéb titoktartási kötelezettségemet ebben a konkrét helyzetben?

- Mit kell figyelembe vennem (jogilag vagy más módon), amikor a gyermekről vagy a fiatal személyről beszélek más érintettel?
- Hogyan győződhetek meg arról, hogy nem sértem meg a gyermek vagy a fiatal bizalmát?

TIPP:

A Steunpunt Mens en Samenleving(SAM) a flandriai Szakértői Központ támogatja a szakembereket szakmai vagy egyéb titoktartási kötelezettségük vonatkozásában.

Az ifjúsági munka keretein létrejött egy megállapodás az etikus cselekvésről, amely támogatja a hozzáfordulót minden olyan kérdésben, amely az ifjúsági munkatársak saját tevékenységeivel kapcsolatos. Ezenkívül az "Uit De Marge" nonprofit szervezet magatartási kódexet dolgozott ki az ifjúságsegítő dolgozók számára. Az oktatás területén külön szabályokat is megállapítottak a hivatali és szakmai titoktartásra vonatkozólag. Ez az útmutató számos szektorra(szakterületre) vonatkozik. Ha a szektorod nem szerepel itt, kérjük, végezz saját kutatást annak érdekében, hogy megtudd, milyen konkrét (jogi) szabályok vonatkoznak rád, és ki tud megfelelő támogatást nyújtani a szektorodban.

A GYERMEKET ÉS FIATAL SZEMÉLYT BEVONÓ FOLYAMATAK ELSŐBBSÉGET ÉLVEZNEK

A gyermekeket és a fiatal személyeket bevonó folyamatok vagy eljárások elsőbbséget kell, hogy élvezzenek és a lehető leghamarabb be kell fejezni azokat. A késleltetett döntés ellentétes hatással lehet a gyermek vagy a fiatal személynek fejlődésére és jólétére. Egy hosszabb eljárás azt is jelenti, hogy a gyermeknek vagy fiatal személynek hosszabb ideig kell várnia, ami gyakran nagy bizonytalansághoz és az egyértelműség hiányához vezet. Ez megakadályozhatja azt is, hogy a gyermek vagy a fiatal teljes mértékben kihasználja azokat a lehetőségeket, amelyek hasznosak a személyes fejlődéséhez és növekedéséhez.

2. LÉPÉS : A GYERMEK VAGY FIATAL SZEMÉLY BEVONÁSA

A Gyermekjogi Egyezmény megköveteli a gyermek vagy fiatal személy bevonását annak meghatározásába, hogy mi az ő legfőbb érdeke. A gyermekek és a fiatal személyek bevonása az őket érintő döntések meghozatalába a gyermek és a fiatal személyek joga, amelyet többek között az Egyezmény 12. cikke is hivatalosan rögzít.

1. VAN-E A GYERMEK VAGY FIATAL SZEMÉLY SZEMÉLYÉRE SZABOTT INFORMÁCIÓ?

Győződj meg róla, hogy a gyermek vagy a fiatal személy tudja, hogy mit várhat a folyamattól, tisztában van a helyzettel és az eljárással, azzal, hogy milyen jogai vannak, milyen mértékben veszed figyelembe a véleményüket, és milyen panaszkezelési mechanizmusok léteznek.

A gyermek vagy a fiatal személy számára elegendő személyre szabott információt kell biztosítanod, és erről egyértelműen meg kell állapodnotok.

A pontos információhoz való hozzáférés megerősítheti a gyermeket vagy a fiatal személyt, és alkalmazkodó képesebbé teszi. Ezért fontos, hogy az információkat közvetlenül a gyermek vagy a fiatal személy számára biztosítsd!

FÓKUSZPONTOK

- Az információadás azonnal vagy a lehető leghamarabb történjen meg!
- Ne feledd, hogy egy gyermeknek vagy fiatal személynek más az időérzéke, mint egy felnőttnek. A gyermek vagy a fiatal személy úgy érezheti, hogy a rengeteg információ maga alá temeti.

Ezért lehet, hogy több, rövid ideig tartó megbeszélésen célszerű megosztani a szükséges információt. Ha szükséges, egy későbbi alkalommal ismételd meg a korábban részére megadott információt.

- A gyermeknek vagy a fiatal személynek világosan tudnia kell, hogy mely információk bizalmasak, és mely információkat vagy köteles megosztani a szülővel vagy a szülői felelősséggel rendelkező és más érintett személyekkel. Ezeket az információkat is haladéktalanul vagy a lehető leghamarabb meg kell adni.

A gyermekeknek és a fiatal személyeknek joguk van arra, hogy jogaikról tájékoztassák őket (Gyermekjogi Egyezmény 42. cikk). A tájékoztatáshoz való jog előfeltétele a gyermekeket és a fiatal személyeket megillető jogokhoz való hozzáférésnek és azok érvényesülésének.

A gyermekek és a fiatal személyek a jogaikról szóló megfelelő és személyre szabott tájékoztatás hiányában nem tudnak megalapozott döntéseket hozni, és nem kaphatnak megfelelő segítséget.

Az információk személyre szabásának úgy kell megvalósulnia, hogy az igazodjon a gyermek vagy a fiatal személy **életkorához, érettségéhez, nyelvéhez, neméhez és kultúrájához.**

TIPPEK

- Gondoskodj arról, hogy az általános tájékoztatás a gyermek vagy a fiatal személy sajátos helyzetéhez igazodjon.
- Minden szükséges információval lásd el a gyermeket vagy fiatal személyt, még akkor is, ha ez csak későbbi szakaszban lehet hasznos.
- A tájékoztatást lehetőleg a gyermek vagy a fiatal személy által előnyben részesített nyelven nyújtsd. A nyelvi és kulturális akadályok ugyanis számos gyermek és fiatal személy számára komoly akadályt képeznek a jogaikhoz és az eljárásokhoz való hozzáférésben.
- Fordítsd kellő figyelmet arra a környezetre, amelyben az információt nyújtják. Hol folyik a beszélgetés? Milyen pozíciót foglal az információadó a teremben? Milyen pozícióban van a gyermek vagy fiatal személy? Ki van még jelen?
- Próbáld ki, hogy milyen módon közlöd majd az információt. Gondolkozz el azon, hogy képek, rajzok, piktogramok esetleg a video a megfelelő módszer. Ne feledd, hogy a

különböző korú és különböző sérülékenységű gyermekek és fiatal személyek eltérően reagálnak a kommunikáció különböző formáira és módszereire.

Azért, hogy a minőségi döntés a gyermek legfőbb érdekét szolgálja, alapvető fontosságú, hogy tájékoztassák őt a következőkről:

- a gyermek vagy a fiatalkorú személynek joga van ahhoz, hogy részt vegyen a legfőbb érdekének értékelésében;
- hogyan fog lezajlani az értékelés és ki fogja azt elvégezni;
- a gyermek vagy a fiatal véleményének figyelembevétele miképpen történik;
- milyen súlyt tulajdonítanak a gyermek vagy a fiatal személy véleményének;
- hogyan támogatják a gyermek vagy a fiatal személyt annak megállapításában, hogy mi a legfőbb érdeke;
- a többi szereplőnek milyen információszolgáltatási kötelezettsége van a különböző lépések során.

TIPP

Tekintsd át az útmutatót a gyermekkel vagy a fiatal személlyel együtt, és kérdezz rá, hogy mely lépések még nem világosak. Több alkalommal is vedd át az érintett gyermekkel vagy fiatal személlyel az útmutatót.

2. TUDOD-E, HOGY A GYERMEK VAGY FIATAL SZEMÉLY RÉSZT AKAR- VENNI EBBEN A FOLYAMATBAN, ÉS HA IGEN AZT HOGYAN KÉPZELI EL?

Kérdezze meg a gyermeket vagy a fiatal személyt, hogy milyen támogatásra van szüksége a döntéshozatal során! A gyermek vagy a fiatal csak akkor tudja teljes mértékben ezt felmérni, ha személyre szabott tájékoztatást kap (lásd az 1. kérdést). Beszélj meg a gyermekkel vagy a fiatal személlyel, hogy mikor vehetnek részt benne, és ez milyen hatással lesz rájuk! Az útmutató minden lépésénél elegendő teret kell hagyni a gyermek vagy a fiatal személy koordinálására és visszajelzésének biztosítására. Talán a gyermek vagy a fiatal személy bizonyos lépéseknél nagyon tevékenyen részt akar venni, de más lépések esetében nem. Figyelj oda a gyermek vagy a fiatal személy aggodalmaira, vedd komolyan azokat, és ne tegyél olyan ígéreteket, amelyeket nem tudsz betartani.

FÓKUSZPONTOK

- A részt vevő gyermekek és fiatal személyek (fizikai, mentális és szexuális) integritásának garantálása/biztosítása
- Ismételten: fontos meghatározni a bizalmas kapcsolat határait, és alaposan megvitatni a titoktartási kötelezettséget. Fontos, hogy a gyermek vagy a fiatal személy tudja és megértse, hogy milyen mértékben megengedett a számodra vagy milyen mértékben vagy köteles az információval kapcsolatban valamit felfedni.
- Bírósági határozatok esetében a gyermeknek vagy a fiatal személynek megfelelő jogi képviselőt kell biztosítani. Ez különösen fontos a közigazgatási vagy bírósági eljárásokban, amikor a gyermek vagy a fiatal személy érdekei ütközhetnek az eljárásban részt vevő többi

féllel. Ebben az esetben egyeztetnie kell a jogi képviselővel, hogy a gyermeket vagy a fiatal személyt bevonása miként történjen. Ezt a gyermekkel vagy a fiatal személlyel is meg kell beszélni.

- Nagy kihívást jelenthet a (nagyon) fiatal gyermekeket bevonni a folyamatba. Próbáld kreatív és játékosabb formát találni arra, hogy a (nagyon) kisgyermeket is bevonhassad, ebben a kérdésben egyeztess a szülővel, a szülői felelősséggel rendelkező személyekkel és/vagy a jogi képviselővel.

TIPPEK

- Alkalmas időpontokban hozd meg az intézkedéseket, hogy más jogok, mint például az oktatáshoz, a pihenéshez és az táplálkozáshoz/élelemhez való jog ne kerüljenek veszélybe.
- Gondoskodj arról, hogy a konzultációk során a megfelelő nyelvet használják. Kerüld a bonyolult rövidítések használatát, és próbáld meg vizualizálni a beszélgetésből származó információkat. Szükség esetén vegyél igénybe a gyermek vagy a fiatal személy nyelvét beszélő tolmácsot.
- Gondoskodj arról, hogy a felnőttekkel szembeni *titoktartás* mindenkor megmaradjon, különösen akkor, ha az érdekük és a gyermek vagy a fiatal személy érdekei ellentétesek.
- Igyekezz, amennyire csak lehet biztosítani a bevont személyek és a kapcsolattartó személyek folyamatosságát. Biztosítani kell az információk megfelelő átadását a szereplők között, ha végül is változásra van szükség.

3. HOGYAN VESZED FIGYELEMBE A GYERMEK VAGY FIATAL NÉZŐPONTJÁT A DÖNTÉSHOZATAL SORÁN?

Azaz, figyelembe veszed-e a gyermek vagy a fiatal személy identitását meghatározó különböző tényezőket, például a nemet, a szexuális irányultságot, a bőrszínt, az etnikai hovatartozást, a nemzetiséget, az osztályt, a kultúrát, a vallást, az egészségi állapotot, az életkort és a lakóhelyet?

A gyermekek vagy a fiatalok bevonása azt jelenti, hogy figyelembe kell venni a meglévő megkülönböztetési mintákat, és mindenkor befogadónak kell lenni. A veszélyeztetett

Mint szakembernek figyelembe kell vened az érintett gyermekek és fiatal személyek speciális igényeit, az általuk megtapasztalt korlátokat és aktívan foglalkozni velük. Idetartozik például a szegénység, az erőszak, a migráns háttér, a nemi identitás, *csekély mértékű képzettség és jártasság a nyelvben*, a fiatalok gondozásában vagy a családi gondozásban való felnevelés, a mentális egészségügyi problémák vagy a fogyatékoság. Gondoskodj arról, hogy mindenkinek legyen lehetősége az részvételre, mindennemű megkülönböztetés nélkül, és tartsd mindig szem előtt a kulturális érzékenységet. Tegyél megfelelő óvintézkedéseket annak érdekében, hogy minden gyermek vagy fiatal személy a lehető legegyszerűbb eljárásban részesüljön. Néhány gyermek vagy fiatal személy különösen sebezhető, ezért úgy érezheti, hogy nem tudja kiben bízhat, vagy kihez fordulhat segítségért vagy megbízható információért. A kizáró mechanizmusokkal kapcsolatos negatív tapasztalatok miatt gyakran kevés a **bizalom** a felnőttekben. Ezért a bizalom megszerzése és a biztonságos környezet megteremtése egy nagyon fontos első lépés. Ahhoz, hogy megbízható kapcsolatot építsünk ki, több időre és erőforrásra van szükségünk, valamint a megfelelő emberekre.

3. LÉPÉS

A FELMERÜLŐ SZITUÁCIÓ ÉS A KÉRDÉS

4. MI A HELYZET? MI A GYERMEK VAGY FIATAL SZEMÉLY VÉLEMÉNYE AZ ADOTT HELYZETRŐL?

Mint már említettük, minden gyermeknek és fiatalnak joga van arra, hogy szabadon kifejezze véleményét a helyzetével kapcsolatban, és véleményét mindig figyelembe kell venni. Másodsor, mérlegelned kell a helyzetet. Mi folyik itt? És talán: mi történt a múltban? Még ebben a szakaszban is fontos tudni, hogy már világos-e, hogy a gyermek vagy a fiatal személy hogyan éli meg vagy értékeli az adott helyzetet. Megbeszélték-e már a helyzetet a gyermekkel vagy a fiatal személlyel? Ha igen, miért? Ha nem, miért nem? Ha még nem beszéltél a gyermekkel vagy a fiatal személlyel, szánj rá egy pillanatot, hogy ezt megvitassátok együtt.

5. KI ÉRINTETT AZ ADOTT SZITUÁCIÓBAN?

Amint a helyzet és a gyermek vagy fiatal személy helyzetről alkotott vélemény tisztázódik, a következő dolog annak vizsgálata, hogy ki más érintett az adott helyzetben. Ezek a személyek lehetnek a gyermekkel személyes kapcsolatban álló felnőttek (például szülők, szülői felelősséggel rendelkező személyek, családtagok és barátok) vagy a gyermekkel illetve fiatal személlyel szakmai vagy önkéntes minőségben dolgozó szereplők (például támogató munkavállalók, tanárok vagy ifjúsági dolgozók). Ez a lépés akkor tekinthető teljesítettnek, ha valamennyi érintett személyt listába szedtünk.

Fontos, hogy minden személy részvételének/érintettségének okát kellően megindokoljuk.

FÓKUSZPONTOK

- Gondoskodj arról, hogy az útmutató következő lépései során elegendő mértékben figyelembe vegyed a kulcsfontosságú résztvevőket. Gondold át, hogy hol és mikor vonod be őket a folyamatba.
- Az érintett személyek azonosítása néha könnyű lehet, és a lista hamarosan hosszúvá válhat. A listát úgy kell felosztani, hogy meghatározzuk az egyes személyek részvételének okát és érdekeit a gyermek vagy a fiatal személy jogainak megvalósításában.
  - Ennek során megfelelően mérd fel, hogyan vélekedik a gyermek vagy a fiatal személy az érintettekről.
- Különösen azt gondold át kellően, hogy a döntéshozatali folyamatba miként vonod be a szülőket vagy a szülői felelősséggel rendelkező személyeket.

6. VAN MÉG INFORMÁCIÓ, AMI NEM ÁLL A RENDELKEZÉSEDRE?

Most, hogy a helyzet és az érintett kulcsszereplők kiléte tisztázott, fontos figyelembe venni a rendelkezésre álló információkat. Milyen információk állnak már rendelkezésre? És mik azok, amik nem? Válaszd szét egyértelműen a tényeket a kritikai élű véleményektől. Éppen a hiányzó tényszerű információk alapos vizsgálatából derül ki, hogy talán túl sok még az ismeretlen információ. Ha időd engedi, felkutathatod a hiányzó információkat. Ez azonban sokszor idő- és erőforráshiány miatt lehetetlen. Ilyen esetekben fontos tudni, hogy mely információk még tisztázatlanok.

TIPP

Határozd meg azokat a kérdéseket, amelyeket még tisztázni kell, mielőtt döntést hoznál.

7. MIRŐL KELL DÖNTENED?

Az elemzés és a mérlegelés megkezdése előtt elengedhetetlen, hogy világos képet kapjál arról, hogy miről kell döntened és miről nem. Segítségére lehet egy vagy több rövid és egyértelmű kérdés megfogalmazása, amely lehetővé teszi, hogy automatikusan alapos elemzés és mérlegelés szülessen.

Győződj meg arról, hogy a kérdés(ek) egyértelműek a gyermek vagy fiatal személy, valamint a többi érintett számára.

POINTS OF FOCUS • Make sure you do not formulate the question in such a way that the answer is already clear. Avoid leading questions. • The question should be sufficiently concrete and concern the child or young person and the people involved in the situation

FÓKUSZ PONTOK:

- Ügyelj arra, hogy ne úgy fogalmazd meg a kérdést, hogy a válasz már abból kitűnjön. Kerüld a rávezető kérdéseket.
- A kérdésnek kellően konkrétan kell lennie, és érintenie kell a gyermeket vagy fiatal személyt valamint a szituációban érintett személyeket.

4. LÉPÉS: ELEMZÉS ÉS MÉRLEGELÉS

ELEMZÉS ÉS MÉRLEGELÉS

8. MILYEN HATÁSSAL VAN A DÖNTÉS A GYERMEK VAGY FIATAL SZEMÉLY ÉLETÉRE ÉS JOGAIRA?

Ebben a lépésben azt mérlegeld, hogy a döntés milyen mértékű hatással lesz a gyermek vagy fiatal személy életére. Meg kell kérdezned, hogy a gyermek vagy fiatal személy mit gondol minden egyes kérdéstről. A gyermek vagy fiatal személy szerint milyen hatással lesz a döntés az életére? És miért?

TIPP

Használd az ütemtervhez csatolt rácsos űrlapot a különböző perspektívák megjelenítéséhez.

A következő hét kérdést mindig tedd fel:

1. **Gondoskodás, védelem és biztonság:** milyen hatással van a döntés a gyermek vagy a fiatal személy gondozására, védelmére és biztonságára?
2. **Identitás:** milyen szerepet játszanak a gyermek vagy a fiatal személy identitásának jellemzői (pl. szexualitás, kultúra, vallás stb.) a döntés meghozatalában?
3. **Család, rokonok és személyes kapcsolatrendszer:** befolyásolja-e a döntés a családi kapcsolatok fenntartását, különösen a családi életet? Ha igen, melyik családi kapcsolatot? És milyen hatással van rájuk? Vannak-e hatásai a gyermek vagy a fiatal személy kapcsolatrendszerének más kulcsfontosságú tagjaival való kapcsolatra?
4. **A sérülékenységek:** hogyan veszik figyelembe a határozatban a lehetséges sérülékenységeket (pl. fogyatékoság, hajléktalanság, bántalmazás stb.)?
5. **Oktatás:** a döntés hatással van az oktatáshoz való hozzáférésre?
- 6 **Mentális egészség:** befolyásolja-e a döntés a gyermek vagy a fiatal személy érzelmi, pszichológiai, fizikai és szociális jólétét?
- 7 **Szabadidő:** milyen hatással van a döntés a gyermek vagy a fiatal szabadidejére és a szabadidős lehetőségekre?

Van még más fontos kérdés? A fenti kérdéseket legalábbis akkor kell feltenni, amikor a gyermeket vagy a fiatal személyt érintő döntést hoznak. A helyzettől függően más, a gyermeket vagy fiatal személyt érintő kérdéseket is fel kell tennie.

9. HOGYAN LÁTJA A GYERMEK VAGY MÁS FIATAL SZEMÉLY ÉS TÖBBI ÉRINTETT EZEKET AZ ELEMÉKET?

EGYBEVÁGNAK-E A NÉZETEIK VAGY ELLENTMONDANAK EGYMÁSNAK?

E lépés során a döntés vagy intézkedés mellett vagy ellene felsorakoztatott különböző érvek feltérképezése történik. Ezáltal betekintést nyerhetsz a gyermek vagy a fiatal személy, valamint a többi érintett személy, például a szülők és a szülői felelősséggel rendelkező személyek, valamint a szakemberek és a jogalkotók nézőpontjába. Ez strukturált és megalapozott választást tesz lehetővé egy adott döntés meghozatalánál. Mindenekelőtt, gondoskodj arról, hogy ezt a kérdést feltedd, hogy a lehető legteljesebb és legpontosabb érveket sorakoztasd fel mellette és ellene. Várj a következő kérdéssig, hogy mérlegeld az elemeket, és indokold a meghozandó döntést.

TIPP

A különböző perspektívák megjelenítéséhez használd az útmutatóhoz csatolt rácsos űrlapot. A cél az, hogy a lehető legteljesebb vizuális képet kapjunk az összes érv mellett és ellen.

FÓKUSZPONTOK

- Az érveket érthető és világos módon, teljes mondatokat használva fogalmazd meg, kerülj az összefoglaló, rövidítő kifejezést. Minél világosabb az érv, annál határozottabb lesz a súly, amit később neki tulajdonítasz.
- Próbáld meg minél jobban megkülönböztetni a tényeket a véleményektől az érvek között.

10. MÉRLEGELD A KÜLÖNBÖZŐ ELEMÉKET, ÉS DOLGOZD KI A DÖNTÉST. ENNEK SORÁN FIGYELMET KELL FORDÍTANI A GYERMEK VAGY A FIATAL SZEMÉLY ÉRDEKEIRE ÉS JOGAIRA, VALAMINT A TÖBBI ÉRINTETT FÉL ÉRDEKEIRE ÉS JOGAIRA. A GYERMEK LEGFŐBB ÉRDEKE TOVÁBBRA IS ELSŐDLEGES FONTOSSÁGÚ.

Az előző lépésben beazonosítottad pro és kontra az érveket. Most a cél az, hogy a döntés elemeit ezen érvek alapján mérlegeld és súlyozd. Ellenőrizd újra, hogy nem hagytál-e ki érveket.

A 7. kérdésre adott válasz tekintsd át ismét. "Miről kell dönteni?" A gyermek vagy a fiatal személy és a többi érintett személy előtt tisztázd és ismételd el újra a meghozandó döntéseket. Nézd meg az érvek listáját, és vizsgáld meg, milyen döntések hozhatók belőle. Minden lehetséges döntést mérlegelj, miközben mindig figyelembe veszed a gyermekre vagy a fiatal személyre és a lakóhelyére gyakorolt lehetséges következményeket. Végül vizsgálja meg, hogy milyen érvek támasztják alá a döntést, és hogy ez bizonyos érvek jelentéktelenségét okozzák-e.

Van még más nézeteltérés? Ha igen, akkor miről és kik között? Milyen további lépésekre van szükség ahhoz, hogy ezt figyelembe vegyék? Nem mindig sikerül majd minden kérdésben konszenzusra jutni. Különösen fontos, hogy a döntés meghozatalakor minden nézőpontot és hangot(véleményt) figyelembe vegyünk (lásd 9. kérdés). Így gondoskodhatsz arról, hogy a döntéshozatal során minden hangot(véleményt) figyelembe vegyenek.

Döntöttél már? Duplán ellenőrizd, hogy a döntés a gyermek vagy a fiatal számára a lehető legjobb eredményt eredményezi-e. Ez azt jelenti, hogy a határozatnak a lehető legkevesebb negatív hatást kell gyakorolnia a gyermek vagy a fiatal életére és jogaira.

TIPP

Szeretnéd tudni, hogy mely jogokat érintheti a határozat? Akkor vegyél egy pillantást a Gyermekjogi Egyezményben lefektetett jogokra!

5. LÉPÉS

A DÖNTÉS

11. A GYERMEK VAGY A FIATAL SZEMÉLY SAJÁTOS KÖRÜLMÉNYEI IDŐVEL VÁLTOZHATNAK. MIKOR ÉS HOGYAN FOGOD ÉRTÉKELNI ÉS MÓDOSÍTANI A DÖNTÉST?

A döntéshozatali folyamat egy egyedi tevékenység, amelyben figyelembe veszed a gyermek vagy a fiatal személy sajátos körülményeit. Ezek a körülmények nem statikusak, és idővel esetleg változhatnak. Ezért fontos, hogy eldöntsd, mikor és hogyan fogod értékelni és módosítani a döntést. Ennek megfelelően az útmutatót is olyan folyamatként lásd, amely ismétlődően zajlik. Fontos azonban, hogy szem előtt tartsd a folyamatosságot is, és azt, hogy a határozat ne változzon olyan gyakran, hogy az negatív hatással legyen a gyermek vagy a fiatal személy életére és jogaira.

12. INDOKOLD MEG A DÖNTÉST, ÉS AZ INDOKLÁST BESZÉLD MEG A GYERMEKSEL VAGY FIATAL SZEMÉLYSEL. LEGALÁBB A HATÁROZAT TARTALMÁT KÖZÖLD ÉS ARRÓL IS TÁJÉKOZTASD A GYERMEKET, HOGY HOGYAN TÖRTÉNT A KÜLÖNBÖZŐ ELEMEL MÉRLEGELÉSE, ÉS HOGYAN VETTÉK FIGYELEMBE A GYERMEK VAGY A FIATAL SZEMÉLY VÉLEMÉNYÉT. Beszél meg közvetlenül a gyermekkel vagy a fiatal személyel, hogy milyen döntést született. A gyermek vagy a fiatal személy, és egyes esetekben a képviselő, a megbeszélés után tudni fogja, hogy milyen tényezők, elemek és körülmények támasztják alá a döntést, és hogy a döntést mikor fogják felülvizsgálni vagy kiigazítani. Ebben a szakaszban nagyon fontos, hogy alaposan meggyőződj arról, hogy a gyermek vagy a fiatal személy valóban megértette a döntést. Megteheted ezt úgy is, hogy megkéred a gyermeket vagy a fiatal személyt, hogy ismétlje meg saját szavaival a döntést.

ELMÉLKEDÉS

Lehetséges kérdések, amelyeket a döntés indokolása után fel lehet tenni:

- Egyetértesz azzal, amit most mondtam?
- Van-e valami olyan a döntésben, amivel nem értesz egyet? Ha igen, mi az és miért?
- Volt-e valami, ami meglepett ebben a döntésben? Miért?

13. MAGYARÁZD EL, HOGY A GYERMEK VAGY A FIATAL SZEMÉLY (VAGY KÉPVISELŐJE) HOGYAN TÁMADHATJA MEG A DÖNTÉST. A GYERMEKNEK VAGY A FIATAL SZEMÉLYNEK SZEMÉLYRE SZABOTT TÁJÉKOZTATÁST KELL NYÚJTANOD.

A döntést megvitattad a gyermekkel vagy a fiatal személyel. Talán a gyermek vagy a fiatal személy már nem ért egyet a meghozott döntéssel. Másrészt, talán a valódi hatás csak egy későbbi szakaszban válik világossá. Ezért fontos leírni a végső lépést: azt, hogy a gyermek vagy a fiatal személy hogyan támadhatja meg a döntést. Vannak-e olyan mechanizmusok, amelyek lehetővé teszik a határozat felülvizsgálatát vagy megfellebbezését? Ez gyakran jogi eljárásokat von maga után. Mindazonáltal hasznos, ha más körülmények között is elgondolkodunk azon, hogy a gyermek vagy a fiatal személy meg tudja-e támadni a döntést. A 12. pontnál megfontolás végett megadott kérdések feltevése révén megtudhatod, hogy a gyermek vagy a fiatal személy mennyire ért egyet a döntésével.

Személyre szólóan nyújts tájékoztatást a fellebbezési és panaszkezelési mechanizmusokról is, és amikor csak lehetséges, beszél meg ezt közvetlenül a gyermekkel vagy a fiatal személyel.

TIPP

Ha nem lehetséges ilyen eljárásmenet lebonyolítása a szervezeteden belül, tájékoztasd a gyermeket vagy a fiatal személyt, hogy bármikor kapcsolatba léphet a Flamand Gyermekjogi Biztos Hivatalának panaszvonalával.

2013. május 23-án az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága a gyermek jogairól szóló, a gyermek mindenek fölött álló érdekét (ez a hivatalos fordítás- de:elsődleges érdek!) elsődleges szempontnak tekintő Általános Megjegyzést tett közzé. A Gyermekjogi Egyezmény 25. évfordulója alkalmából (2014), a flamand kulturális, ifjúsági és médiaügyi minisztérium (DCYM) az FPS Igazságügyi Szolgálatával és a Francia Közösséggel együttműködve egy európai konferenciát szervezett a gyermek legfőbb érdekéről. 2019-ben a DCYM kiadta az Általános Megjegyzés holland fordítását. Ugyanebben az évben a DCYM megbízásából a KeKi megvizsgálta, hogy a gyermek legfőbb érdekének védelme elvet hogyan és milyen módon alkalmazzák a flandriai szakemberek a mindennapi gyakorlatban. Ez az útmutató ennek a folyamatnak az eredménye, amely a DCYM és a KeKi honlapján elérhető. Az útmutató az Általános Megjegyzés gyakorlatorientált fordítása. Az útmutatóba beépítették a szakirodalomból, a kutatásból, a gyermek legfőbb érdekét szolgáló egyéb eszközökből és az "erkölcsi megfontolások módszeréből" származó ismereteket is.

MEGJEGYZÉSEK A FORDÍTÁSHOZ

- **young person**: következetesen fiatal személynek fordítottam
  - **best interest**: a Hinalovon Alapítvány hivatalos álláspontját követve, eltérve a nem szerencsés mindenek felett álló érdek hivatalos fordítástól, a gyermek legfőbb érdekét használtam
  - **persons with parental responsibility**: a szó szerint szülői felelősséggel rendelkező személyként fordítottam, bár lehet szerencsésebb a szülői felügyelettel rendelkező
- az útmutatót a hozzánk bizalommal forduló szakembereknek ajánljuk illetve akiket érdekel a gyermekek sorsa, ezért az „utasítások”, útmutató tegeződő stílusban készült.